

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2015 m. kovo 19 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Gamtinių dujų vidaus rinka — Direktyva 2003/55/EB — 25 straipsnis — Direktyva 2009/73/EB — 41 ir 54 straipsniai — Galiojimas laiko atžvilgiu — Reglamentas (EB) Nr. 1775/2005 — 5 straipsnis — Pajėgumų paskirstymo mechanizmai ir perkrovos valdymo tvarka — Reguliavimo institucijos sprendimas — Teisė pareikšti ieškinį — Ieškinys, kurį pareiškė leidimą perduoti gamtines dujas turinti bendrovė — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija — 47 straipsnis — Teisė į veiksmingą teisminę gynybą, kai skundžiamas reguliavimo institucijos sprendimas“

Byloje C-510/13

dėl *Kúria* (Vengrija) 2013 m. liepos 2 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2013 m. rugsėjo 25 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

E.ON Földgáz Trade Zrt

prieš

Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, teisėjai K. Jürimäe (pranešėja), J. Malenovský, M. Safjan ir A. Prechal,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,

posėdžio sekretorė C. Strömholm, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
- Europos Komisijos, atstovaujamos A. Tokár ir K. Herrmann,

susipažinęs su 2014 m. spalio 23 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

* Proceso kalba: vengrų.

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 98/30/EB (OL L 176, p. 57; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 230 ir klaidų ištaisymas OL L 16, p. 74, toliau – Antroji direktyva), 25 straipsnio ir 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančios Direktyvą 2003/55 (OL L 211, p. 94, toliau – Trečioji direktyva), 41 ir 54 straipsnių išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *E.ON Földgáz Trade Zrt.* (toliau – *E.ON Földgáz*) ir *Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal* (Vengrijos energetikos ir visuomeninės reikšmės paslaugų reguliavimo tarnyba, toliau – reguliavimo institucija) ginčą dėl pastarosios padarytų Dujų sistemos kodekso (toliau – Sistemos kodeksas) pakeitimų, susijusių su ilgalaikių pajėgumų paskirstymu ir perkrovos valdymu.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Antroji direktyva

- 3 Antrosios direktyvos 25 straipsnio „Reguliavimo institucijos“ 5, 6 ir 11 dalyse buvo nustatyta:

„5. Bet kuri šalis, turinti nusiskundimų perdavimo [suskystintų gamtinių dujų] ar paskirstymo sistemos operatoriumi, susijusių su 1, 2 ir 4 dalyse bei 19 straipsnyje minėtais klausimais, gali paduoti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama ginčų nagrinėjimo institucijos teisėmis, priima sprendimą per du mėnesius nuo skundo gavimo dienos. Kai reguliavimo institucijoms reikia gauti daugiau informacijos, šį laikotarpį galima pratęsti dviem mėnesiais. Šį laikotarpį galima pratęsti, jei su tuo sutinka skundą padavusi šalis. Šis sprendimas yra privalomas, nebent jei yra panaikinamas apeliacine tvarka.

6. Bet kuri šalis, kurios interesai paliesti ir kuri turi teisę apskūsti pagal 2, 3 ar 4 dalis priimtą sprendimą dėl metodikų arba, kai su reguliavimo institucija privaloma konsultuotis, dėl siūlomų metodikų, gali ne vėliau kaip per du mėnesius arba trumpesnę laikotarpį, kurį [jei taip] nustato valstybės narės, nuo sprendimo arba pasiūlymo dėl sprendimo paskelbimo pateikti skundą dėl jo peržiūrėjimo. Toks skundas nesustabdo sprendimo vykdymo.

<...>

11. 5 ir 6 dalyse minėti skundai nepažeidžia teisės Bendrijos ar nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka paduoti apeliaciją.“

Trečioji direktyva

- 4 Trečiosios direktyvos 41 straipsnio turinys iš esmės sutampa su Antrosios direktyvos 25 straipsnio turiniu. Šio 41 straipsnio 11, 12 ir 15 dalys suformuluotos taip pat, kaip minėto 25 straipsnio 5, 6 ir 11 dalys. Trečiosios direktyvos 41 straipsnyje yra 17 dalis, neturėjusi atitikmens Antrosios direktyvos 25 straipsnyje ir suformuluota taip:

„Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu veiktų tinkami mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kurios atžvilgiu reguliavimo institucija priima sprendimą, turėtų teisę paduoti apeliaciją [skundą] nuo suinteresuotųjų šalių ir nuo bet kokios vyriausybės nepriklausomai institucijai.“

- 5 Trečiosios direktyvos 54 straipsnyje „Perkėlimas į nacionalinę teisę“ numatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini šiai direktyvai įgyvendinti ne vėliau kaip 2011 m. kovo 3 d. Jos nedelsdamos apie tai informuoja Komisiją.

Tas priemonės jos taiko nuo 2011 m. kovo 3 d., išskyrus 11 straipsnį, kurį jos taiko nuo 2013 m. kovo 3 d.

<...>“

Reglamentas (EB) Nr. 1775/2005

- 6 Tuo metu, kai klostėsi pagrindinės bylos faktinės aplinkybės, galiojo 2005 m. rugsėjo 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1775/2005 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų (OL L 289, p. 1). Šis reglamentas panaikintas 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 715/2009 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų, panaikinančiu Reglamentą (EB) Nr. 1775/2005 (OL L 211, p. 36, ir klaidų ištaisymai OL L 229, p. 29 bei OL L 309, p. 87), taikomu nuo 2011 m. kovo 3 d.

- 7 Reglamento Nr. 1775/2005 17 ir 23 konstatuojamosios dalys buvo suformuluotos taip:

„(17) Nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad būtų laikomasi šiame reglamente nustatytų taisyklių ir pagal jį patvirtintų gairių.

<...>

(23) Kadangi šio reglamento tikslas – nustatyti sąžiningas teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo sistemomis sąlygas reglamentuojančias taisykles, valstybės narės negali deramai pasiekti ir kadangi dėl veiksmų apimties ir poveikio to tikslo būtų geriau siekti Bendrijos lygmeniu, laikydamosi Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Bendrija gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šiuo reglamentu neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.“

- 8 Šio reglamento 1 straipsnio „Dalykas ir taikymo sritis“ 1 dalyje buvo nustatyta:

„1. Šio reglamento tikslas – nustatyti nediskriminuojančias taisykles, reglamentuojančias teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo sistemomis sąlygas, atsižvelgiant į nacionalinių ir regioninių rinkų savitumą siekiant užtikrinti tinkamą dujų vidaus rinkos veikimą.

Šis tikslas apima suderintų principų, reglamentuojančių tarifus arba jų apskaičiavimo metodikas ir teisę naudotis tinklu, bei trečiosios šalies teisės naudotis tinklu paslaugų nustatymą, taip pat pajėgumų paskirstymo ir perkrovos valdymo suderintų principų nustatymą, skaidrumo reikalavimų nustatymą, subalansavimo taisykles ir mokesčius už disbalansą bei prekybos pajėgumais palengvinimą.“

9 Pagal minėto reglamento 2 straipsnio 1 dalies 11 punktą:

„1. Šiame reglamente taikomi tokie sąvokų apibrėžimai:

<...>

11) tinklo naudotojas – tai perdavimo sistemos operatoriaus klientai ar potencialūs klientai bei patys perdavimo sistemų operatoriai tiek, kiek jiems tai būtina perdavimo funkcijoms vykdyti.“

10 To paties reglamento 5 straipsnyje „Pajėgumų paskirstymo mechanizmų principai ir perkrovos valdymo tvarka“ buvo numatyta:

„1. Rinkos dalyviams leidžiama naudotis didžiausiais pajėgumais visuose atitinkamuose 6 straipsnio 3 dalyje nurodytuose taškuose atsižvelgiant į sistemos vientisumą ir veiksmingą tinklo eksploatavimą.

2. Perdavimo sistemų operatoriai įgyvendina ir paskelbia nediskriminuojančius ir skaidrius pajėgumų paskirstymo mechanizmus, kurie:

- a) duoda reikiamų ekonominių ženklų veiksmingam ir maksimaliam techninių pajėgumų naudojimui ir palengvina investicijas į naują infrastruktūrą;
- b) neprieštarauja rinkos mechanizmams, įskaitant dabartines sandorių rinkas ir prekybos mazgus, būdami lankstūs ir galintys prisitaikyti prie besivystančių rinkos aplinkybių;
- c) neprieštarauja valstybių narių teisės naudotis tinklu sistemoms.

3. Perdavimo sistemų operatoriams sudarant naujas transportavimo sutartis arba pakartotinai derantis dėl esamų transportavimo sutarčių, šiose sutartyse atsižvelgiama į šiuos principus:

- a) sutartinės perkrovos atveju perdavimo sistemos operatorius bent prieš dieną pasiūlo pirminėje rinkoje nepanaudotus pertraukiamuosius pajėgumus;
- b) tinklo naudotojai, norintys perparduoti arba pernuomoti nepanaudotus sutartyje numatytus pajėgumus antrinėje rinkoje, turi teisę tai daryti. Valstybės narės gali reikalauti, kad tinklo naudotojai pateiktų pranešimą ar informuotų perdavimo sistemų operatorius.

4. Jei esamose transportavimo sutartyse numatyti pajėgumai lieka nepanaudoti ir įvyksta sutartinė perkrova, perdavimo sistemų operatoriai taiko šio straipsnio 3 dalį, nebent tai pažeistų esamų transportavimo sutarčių reikalavimus. Jei tai pažeistų esamas transportavimo sutartis, perdavimo sistemų operatoriai, pasikonsultavę su kompetentingomis institucijomis, pagal šio straipsnio 3 dalį pateikia prašymą tinklo naudotojui dėl nepanaudotų pajėgumų naudojimo antrinėje rinkoje.

5. Tuo atveju, jei įvyksta fizinė perkrova, perdavimo sistemos operatorius arba prireikus reguliavimo institucijos taiko nediskriminuojančius, skaidrius pajėgumų paskirstymo mechanizmus.“

11 Reglamento Nr. 1775/2005 9 straipsnio „Gairės“ 1 ir 2 dalyse buvo nustatyta:

„1. Prireikus, šio reglamento tikslui pasiekti reikalingą minimalų suderinimo laipsnį numatančiose gairėse nurodomi:

<...>

b) išsamūs duomenys apie pajėgumų paskirstymo mechanizmų principus ir apie perkrovos valdymo tvarkos taikymą sutartinės perkrovos atveju pagal 5 straipsnį;

<...>

2. Gairės 1 dalyje išvardytais klausimais yra nustatytos priede. Komisija gali jas iš dalies keisti; tai daroma 14 straipsnio 2 dalyje nurodyta tvarka.

<...>“

12 Šio reglamento 10 straipsnio „Reguliavimo institucijos“ pirmoje pastraipoje buvo nustatyta:

„Vykdamos savo pareigas pagal šį reglamentą, valstybių narių pagal [Antrosios direktyvos] 25 straipsnį įsteigtos reguliavimo institucijos užtikrina šio reglamento ir pagal jo 9 straipsnį patvirtintų gairių laikymąsi.“

13 Reglamento Nr. 1775/2005 priede pateiktos šio reglamento 9 straipsnyje nurodytos gairės. Šio priedo 2 punkte konkrečiai nustatyti „[p]ajėgumų paskirstymo mechanizmų principai, perkrovos valdymo tvarka bei jos taikymas sutartinės perkrovos atveju“.

14 Remiantis Reglamento Nr. 1775/2005 17 straipsnio antra pastraipa, jis taikomas nuo 2006 m. liepos 1 d.

Vengrijos teisė

15 Reikšmingos nacionalinės teisės nuostatos dėl teisės ir suinteresuotumo pareikšti ieškinį įtvirtintos 1952 m. Įstatyme Nr. III dėl Civilinio proceso kodekso (*A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény*) ir 2004 m. Įstatyme Nr. CXL dėl bendrųjų administracinio proceso ir administracinių paslaugų nuostatų (*A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény*).

16 2008 m. Įstatymo Nr. XL dėl gamtinių dujų tiekimo (*A földgázellátásról szóló 2008. évi XL törvény*) 110 straipsnyje nustatyta:

„1. Sistemos operatorius rengia jungtinės sistemos veikimo taisykles, procedūras ir tvarką, minimalias komercinių sutarčių, matavimo ir apskaitos bei keitimosi duomenimis nuostatas, taip pat Sistemos kodeksą, kuriame yra išsamios kasdienio sistemos balansavimo taisyklės. <...>

2. Rengiant kodeksą turi būti paisoma tiekimo saugumo, kokybės reikalavimų, konkurencinio neutralumo ir laisvos prieigos prie jungtinės gamtinių dujų sistemos. Rengdamas kodeksą sistemos operatorius turi konsultuotis su Sistemos kodekso komisija, kuri steigiama ir veikia pagal specialiuosius teisės aktus.

3. Sistemos operatorius kasmet peržiūri pagal 2 dalį parengtą kodeksą. Dėl to jis konsultuojasi su Sistemos kodekso komisija, o prireikus keisti – pateikia reguliavimo institucijai tvirtinti [siūlomą pakeitimą ar siūlomus pakeitimus] su gautomis nuomonėmis vėliausiai iki spalio 31 d. Reguliavimo

institucija kodekso netvirtina, jeigu jis prieštarauja įstatymams, juo ribojama veiksminga konkurencija ar trukdoma įgyvendinti tarifų reguliavimo principus ir normas arba sudaromos galimybės nepagrįstai skirtingai vertinti tam tikrus vartotojus. Ji nurodo sistemos operatoriui – nustatydamą konkretų terminą ir išdėstydamą motyvus – pateikti naujai suformuluotą pasiūlymą. Licenciją turintys rinkos dalyviai, gamtinių dujų gavybos įmonės, sistemos naudotojai ir vartotojai privalo laikytis atitinkamų patvirtinto kodekso nuostatų.

4. Jeigu buvo padaryta įstatymų ar kitų teisės aktų pakeitimų arba jeigu Sistemos kodeksu ribojama veiksminga konkurencija arba trukdoma įgyvendinti tarifų reguliavimo principus ir normas arba sudaromos galimybės nepagrįstai skirtingai vertinti tam tikrus vartotojus, reguliavimo institucija, pasikonsultavusi su licenciją turinčiais tiekėjais ir tinklo naudotojais, nurodo sistemos operatoriui – nustatydamą terminą ir išdėstydamą motyvus – iš dalies pakeisti kodeksą. Jeigu pakeitimai nepadaromi, ji gali skirti baudą ir pati iš dalies pakeisti kodeksą.

5. Sistemos kodekso ir jos pakeitimų konsoliduota redakcija kartu su reguliavimo institucijos sprendimais, kuriais jie patvirtinti, skelbiama licenciją turinčių tiekėjų interneto svetainėje.

<...>“

Pagrindinės bylos faktinės aplinkybės ir prejudiciniai klausimai

- 17 *E.ON Földgáz*, turinti leidimą perduoti dujas, Vengrijos dujų sistemos operatoriai *FGSZ Földgázszállító Zrt* (toliau – sistemos operatorius) pateikė keturis prašymus dėl ilgalaikio pajėgumų užsakymo iš Vengriją ir Austriją jungiančio dujotiekio (*Hungarian-Austrian gas interconnector*) importo punkto.
- 18 Kadangi šie prašymai gerokai viršijo nuo 2010 m. liepos 1 d. turimus laisvus pajėgumus šiame importo punkte, sistemos operatorius paprašė reguliavimo institucijos nurodyti, kaip reaguoti į šiuos prašymus.
- 19 Reguliavimo institucija patenkino sistemos operatoriaus prašymą ir 2010 m. vasario 22 d. priėmė Sprendimą Nr. 98/2010, kuriuo iš dalies pakeistas 2010 m. sausio 25 d. sprendimas, patvirtinantis Sistemos kodeksą.
- 20 Taip Sprendimu Nr. 98/2010 pakeistos Sistemos kodekso normos dėl pajėgumų suteikimo ilgesniam nei vienu dujų rinkos metų laikotarpiui (toliau – ilgalaikiai pajėgumai). Iš nutarties pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Sprendimu Nr. 98/2010 taip pat iš dalies pakeistos normos dėl perkrovos valdymo.
- 21 Prieš tai, kai Sistemos kodeksas buvo iš dalies pakeistas Sprendimu Nr. 98/2010, jame buvo numatyta, kad sistemos operatorius prašymus suteikti ilgalaikius pajėgumus nagrinėja pagal jų gavimo eiliškumą ir, kai yra laisvų pajėgumų, šiuos pajėgumus suteikia sudarydamas sutartis su prašymus pateikusiais asmenimis.
- 22 Remiantis Sprendimu Nr. 98/2010 iš dalies pakeistomis taisyklėmis, kiek tai susiję su 2010–2011 dujų rinkos metais, sistemos operatorius turi rezervuoti 80 % esamų pajėgumų ilgalaikėms sutartims ir 20 % šių pajėgumų – šiais dujų rinkos metais sudarytomis metinėms sutartims. Dėl kitų dujų rinkos metų šiame sprendime numatyta, kad nuo 2011–2012 dujų rinkos metų ilgalaikiai pajėgumai bus suteikiami ir sutartys sudaromos pagal naujas taisykles, kurias turi nustatyti sistemos operatorius, bendradarbiaudamas su gamtinių dujų tiekėjais, ir pateikti jas patvirtinti reguliavimo institucijai.
- 23 Šių naujų taisyklių priėmimą reguliavimo institucija motyvavo tuo, kad pradinė pajėgumų suteikimo tvarka kliudė konkurencijos plėtrai ir neleido naujiems rinkos dalyviams patekti į rinką.

- 24 2010 m. kovo 27 d. *E.ON Földgáz* pateikė ieškinį *Fővárosi Bíróság* (Budapešto teismas), juo prašė panaikinti Sprendimo Nr. 98/2010 nuostatas dėl pajėgumų suteikimo tvarkos 2010–2011 dujų rinkos metais. Jos ieškinys atmestas 2011 m. lapkričio 3 d.
- 25 2012 m. gegužės 9 d. *Fővárosi ítélőtábla* (Budapešto regiono apeliacinis teismas) taip pat atmetė *E.ON Földgáz* pateiktą apeliacinį skundą motyvuodamas tuo, kad ši bendrovė neturi teisės apskųsti administracinio sprendimo dėl Sistemos kodekso, siekdama jo teisminės kontrolės. *E.ON Földgáz* neįrodė turinti tiesioginį interesą, susijusį su ginčijamomis Sprendimo Nr. 98/2010 nuostatomis, nes sudarė sutartis su sistemos operatoriumi, ir to, kad tame sprendime nurodytas tik pastarasis.
- 26 Taigi *E.ON Földgáz* pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui. Ji tvirtina turinti tiesioginį interesą, suteikiantį jai teisę pateikti skundą. Šis interesas atsiranda dėl to, kad Sprendimu Nr. 98/2010 iš dalies pakeistos Sistemos kodekso normos, kuriomis remdamasi ji, kaip leidimo perduoti dujas turėtoja, turi nagrinėti prašymus dėl pajėgumų suteikimo ir kad naujos taisyklės apribojo jos teisę sudaryti sutartis dėl pajėgumų, dėl kurių pateikti tie prašymai. Šiuo klausimu nėra svarbu, ar *E.ON Földgáz* ir sistemos operatorius buvo sudarę galiojančią sutartį, nes Sistemos kodekse, be kita ko, reglamentuojama tokių sutarčių sudarymo tvarka. Be to, Sprendimas 98/2010 priimtas dėl to, kad gauti šie prašymai. Ji taip pat nurodo, kad pagal 2008 m. Įstatymą Nr. XL dėl gamtinių dujų tiekimo sistemos operatorius, rengdamas Sistemos kodeksą, privalo su ja konsultuotis kaip su gamtinių dujų tiekėja.
- 27 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad pagal Vengrijos teisę administracinio proceso šalis gali pateikti skundą dėl administracinio sprendimo tik tuo atveju, kai skundas pateikiamas dėl sprendimo nuostatos, kuria tiesiogiai paveikiamos jos teisės. Taigi jam kyla klausimas, ar interesas, kuriuo remiasi *E.ON Földgáz* ir kurį jis laiko ekonominiu interesu, gali būti tiesioginis interesas, suteikiantis jai teisę pateikti skundą teisme dėl reglamentuojamojo pobūdžio sprendimo energetikos srityje.
- 28 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad būtina išaiškinti Antrojoje ir Trečiojoje direktyvose vartojamą sąvoką „šalis, kurios atžvilgiu priimamas sprendimas“. Nors Teisingumo Teismas jau yra išaiškinęs šią sąvoką, kiek ji susijusi su ieškiniais dėl reguliavimo institucijų priimtų sprendimų elektroninių komunikacijų srityje (Sprendimas *Tele2 Telecommunication*, C-426/05, EU:C:2008:103, ir Sprendimas *Arcor*, C-55/06, EU:C:2008:244), šiuo klausimu nėra precedento, susijusio su energetikos sektoriaus teisės aktais, konkrečiau kalbant, su sprendimais dėl Sistemos kodekso.
- 29 Šiomis aplinkybėmis *Kúria* (Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:
1. Ar galiojant [Antrajai] direktyvai <...> priimto administracinio sprendimo atveju turi būti taikomos šios direktyvos 25 straipsnio nuostatos, kuriose numatyta, kas turi apskundimo teisę, ar vis dėlto vykstančiame teismo procese reikia remtis [Trečiosios] direktyvos <...>, kuri įsigaliojo jau vykstant procesui, 41 straipsnyje esančiomis nuostatomis, kartu atsižvelgiant į jos 54 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, pagal kurią šios nuostatos taikytinos nuo 2011 m. kovo 3 d.?
  2. Jeigu taikytina [Trečioji] direktyva, kiek tai susiję su skundu dėl sprendimo, kuriuo patvirtinamas Sistemos kodeksas ar nustatomas jo turinys, ar galima „šalimi, kurios atžvilgiu reguliavimo institucija priima sprendimą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 41 straipsnio 17 dalį, laikyti veiklos licenciją turintį tiekėją, kuris turi ekonominį interesą, kaip yra šioje byloje, ar vis dėlto tokia šalimi laikytinas tik sistemos operatorius, turintis teisę inicijuoti kodekso patvirtinimo procedūrą?

3. Jeigu taikytina [Antroji] direktyva, ar prie 25 straipsnio 5 ir 6 dalyse numatytų situacijų priskirtinas Sistemos kodekso patvirtinimas arba pakeitimas iš dalies, kaip nagrinėjamas šioje byloje, tiek, kiek jis susijęs su prašymu dėl pajėgumų užsakymo nagrinėjimu?
4. Jeigu tai atvejis, patenkantis į [Antrosios] direktyvos 25 straipsnio 6 dalies taikymo sritį, kiek tai susiję su skundu dėl sprendimo, kuriuo patvirtinamas Sistemos kodeksas ar nustatomas jo turinys, ar galima „šalimi, kurios interesai paliesti“, laikyti veiklos licenciją turintį tiekėją, kuris turi ekonominį interesą, kaip yra šioje byloje, ar vis dėlto tokia šalimi laikytinas tik sistemos operatorius, turintis teisę inicijuoti kodekso patvirtinimo procedūrą?
5. Kaip turėtų būti aiškinama [Antrosios] direktyvos 25 straipsnio 11 dalis, kurioje numatyta, kad 5 ar 6 dalyse minėti skundai nepažeidžia teisės [Sąjungos] ar nacionalinėje teisėje nustatyta tvarka paduoti apeliaciją, jeigu iš atsakymų į ankstesnius klausimus būtų matyti, jog, norint apskusti, pagal nacionalinę teisę taikomi griežtesni reikalavimai, nei kylantys iš šios direktyvos arba [Sąjungos] teisės?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 30 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Trečioji direktyva, kurios perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2011 m. kovo 3 d., konkrečiai kalbant, naujos jos 41 straipsnio 17 dalies nuostatos, turi būti aiškinama taip, kad ji taikoma skundui, pateiktam dėl nepasibaigus šiam perkėlimo terminui priimto reguliavimo institucijos sprendimo, kaip yra šioje byloje, kai skundas tą dieną dar neišnagrinėtas.
- 31 Trečiosios direktyvos 41 straipsnio 17 dalyje numatyta, kad valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu veiktų tinkami mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kurios atžvilgiu reguliavimo institucija priima sprendimą, turėtų teisę paduoti skundą nuo suinteresuotųjų šalių ir nuo bet kokios vyriausybės nepriklausomai institucijai.
- 32 Remiantis šios nuostatos tekstu, ji taikoma tais atvejais, kai reguliavimo institucija priima sprendimą, pažeidžiantį vienos šalies teises. Taigi tai, ar tokiu atveju taikoma Trečiosios direktyvos 41 straipsnio 17 dalis, reikia vertinti atsižvelgiant į tokio sprendimo priėmimo datą.
- 33 Vadinas, Trečiosios direktyvos 41 straipsnio 17 dalį reikia aiškinti taip, kad ji netaikoma reguliavimo institucijos sprendimams, priimtiems nepasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, nurodytam šios direktyvos 54 straipsnio 1 dalyje, t. y. iki 2011 m. kovo 3 d.
- 34 Todėl esant tokiai situacijai, kaip nagrinėjamoji pagrindinė byloje, kai Sprendimas Nr. 98/2010 priimtas 2010 m. vasario 22 d., t. y. nepasibaigus perkėlimo į nacionalinę teisę terminui, ši direktyva netaikoma.
- 35 Taigi į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, jog Trečioji direktyva, kurios perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2011 m. kovo 3 d., konkrečiai kalbant, naujos jos 41 straipsnio 17 dalies nuostatos, turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma skundui, pateiktam dėl nepasibaigus šiam perkėlimo terminui priimto reguliavimo institucijos sprendimo, kaip yra šioje byloje, kai skundas tą dieną dar neišnagrinėtas.

Dėl antrojo klausimo

- 36 Atsižvelgiant į atsakymą į pirmąjį klausimą, į antrąjį klausimą atsakyti nereikia.

Dėl trečiojo–penktojo klausimų

- 37 Trečiuoju–penktuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Antrosios direktyvos 25 straipsnį reikia aiškinti taip, kad pagal jį draudžiamos nacionalinės teisės nuostatos, kuriose reglamentuojama teisė kreiptis į kompetentingą teismą dėl reguliavimo institucijos aktų teisėtumo kontrolės ir pagal kurias tokiomis aplinkybėmis kaip pagrindinės bylos toks ūkio subjektas kaip *E.ON Földgáz* neturi teisės apskusti šios institucijos sprendimo dėl Sistemos kodekso.
- 38 Kaip savo išvados 36 ir 37 punktuose nurodė generalinis advokatas, Antrojeje direktyvoje nėra konkrečios nuostatos, pagal kurią ūkio subjektams būtų suteikiama teisė kreiptis į teismą dėl tokių reguliavimo institucijos priimtų sprendimų kaip Sprendimas Nr. 98/2010.
- 39 Tačiau pažymėtina, kad Reglamente Nr. 1775/2005, kuris taikomas pagrindinės bylos faktinėms aplinkybėms *ratione temporis*, įtvirtintos suderintos taisyklės dėl rinkos operatorių teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais.
- 40 Pagal šio reglamento 23 konstatuojamąją dalį ir jo 1 straipsnio 1 dalį jo tikslas yra nustatyti nediskriminuojančias taisykles, reglamentuojančias teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo sistemomis sąlygas, atsižvelgiant į nacionalinių ir regioninių rinkų savitumą siekiant užtikrinti tinkamą dujų vidaus rinkos veikimą.
- 41 Šiuo klausimu iš minėto reglamento 1 straipsnio 1 dalies matyti, kad jame konkrečiai siekiama nustatyti pajėgumų paskirstymo mechanizmų ir perkrovos valdymo suderintus principus.
- 42 To paties reglamento 5 straipsnyje įtvirtinti principai, kurių perdavimo sistemų operatorius turi laikytis įgyvendindamas šiuos mechanizmus ir šią tvarką, kad užtikrintų, jog rinkos dalyviai galėtų patekti į rinką nediskriminacinėmis ir skaidriomis sąlygomis. Pagal Reglamento Nr. 1775/2005 9 straipsnio 1 ir 2 dalis minėtame 5 straipsnyje įtvirtinti principai konkretinami šio reglamento priede esančiose gairėse.
- 43 Be to, iš Reglamento Nr. 1775/2005 17 konstatuojamosios dalies ir 10 straipsnio pirmos pastraipos matyti, kad vykdydamos savo pareigas reguliavimo institucijos turi užtikrinti šio reglamento 5 straipsnyje ir jo priede įtvirtintų principų laikymąsi.
- 44 Darytina išvada, kad tuo atveju, kai reguliavimo institucija, kaip pagrindinėje byloje, priima sprendimą, kuriuo iš dalies keičiamos Sistemos kodekso normos dėl pajėgumų suteikimo ir sistemos operatoriaus atliekamo perkrovos valdymo, ši reguliavimo institucija turi užtikrinti Reglamente Nr. 1775/2005, konkrečiai jo 5 straipsnyje, siejamame su jo priedu, įtvirtintų principų laikymąsi.
- 45 Dėl klausimo, ar pagal Reglamento Nr. 1775/2005 5 straipsnį, siejamą su šio reglamento priedu, tokiam ūkio subjektui kaip *E.ON Földgáz* pagrindinės bylos aplinkybėmis suteikiamos teisės, kurių reguliavimo institucija turi paisyti priimdama sprendimą, kuriuo iš dalies keičiamos norminiuose teisės aktuose įtvirtintos sistemos operatoriaus pareigos, susijusios su teisės naudotis tinklu suteikimo tvarka, pažymėtina, kad *E.ON Földgáz*, kaip leidimą perduoti dujas sistemoje turinti bendrovė, laikytina tinklo naudotoja, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 1775/2005 2 straipsnio 1 dalies 11 punktą. Remiantis šios nuostatos tekstu, nesvarbu, kad toks ūkio subjektas sudarė sutartį su sistemos operatoriumi siekdamas įgyti tinklo naudotojo statusą, nes tinklo naudotojais laikomi visi sistemos operatoriaus klientai ar potencialūs klientai.
- 46 Taip pat atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1775/2005 tikslą, nurodytą šio sprendimo 41 punkte, šio reglamento 5 straipsnyje, siejamame su jo priedu, įtvirtinti principai yra naudotojų, norinčių pasinaudoti tinklu, apsaugos priemonės, todėl gali jiems suteikti teisių (pagal analogiją žr. Sprendimo *Tele2 Telecommunication*, EU:C:2008:103, C-426/05, 34 punktą).

- 47 Konkrečiai dėl pajėgumų paskirstymo mechanizmų ir perkrovos valdymo tvarkos iš Reglamento Nr. 1775/2005 priedo 2.1.3. punkto matyti, kad šie mechanizmai ir tvarka netrukdo naujiems rinkos dalyviams patekti į rinką ir nesukuria nepagrįstų kliūčių tai padaryti. Be to, jie nekliudo rinkos dalyviams, įskaitant naujus rinkos dalyvius ir nedidelę rinkos dalį užimančias įmones, veiksmingai konkuruoti.
- 48 Remiantis tuo, kas išdėstyta, darytina išvada, kad toks ūkio subjektas kaip *E.ON Földgáz* pagrindinės bylos aplinkybėmis turi tam tikrų teisių pagal Reglamento Nr. 1775/2005 5 straipsnį, siejamą su šio reglamento priedu, ir laikytina, kad jo teisės gali būti pažeistos reguliavimo institucijos sprendimu, kuriuo iš dalies keičiamos Sistemos kodekso normos dėl pajėgumų suteikimo ir perkrovos valdymo.
- 49 Pagal nusistovėjusią teismo praktiką, nesant šią sritį reguliuojančių Sąjungos teisės normų, kiekviena valstybė narė savo nacionalinės teisės sistemoje turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti išsamias ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesines taisykles, nes vis dėlto valstybės narės veiksmingą šių teisių apsaugą turi užtikrinti kiekvienu atveju (Sprendimo *Mono Car Styling*, C-12/08, EU:C:2009:466, 48 punktą ir nurodyta teismo praktika).
- 50 Taigi, nors asmens teisė ir suinteresuotumas kreiptis į teismą iš esmės nustatomi pagal nacionalinę teisę, pagal Sąjungos teisę vis dėlto reikalaujama ne tik laikytis lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų, bet nacionalinės teisės aktais taip pat nepažeisti teisės į veiksmingą teisminę gynybą, numatytą Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Mono Car Styling*, C-12/08, EU:C:2009:466, 49 punktą ir nurodytą teismo praktiką).
- 51 Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus, į trečiąjį–penktąjį klausimus reikia atsakyti, jog Reglamento Nr. 1775/2005 5 straipsnis, siejamas su šio reglamento priedu, ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis aiškintini taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės nuostatos, reglamentuojančios teisę kreiptis į kompetentingą teismą dėl reguliavimo institucijos aktų teisėtumo kontrolės, pagal kurias tokiomis aplinkybėmis kaip pagrindinės bylos toks ūkio subjektas kaip *E.ON Földgáz* neturi teisės apskusti šios institucijos sprendimo dėl Sistemos kodekso.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 52 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

1. 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/55/EB, kurios perkėlimo į nacionalinę teisę terminas baigėsi 2011 m. kovo 3 d., konkrečiai kalbant, naujos jos 41 straipsnio 17 dalies nuostatos, turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma skundui, pateiktam dėl nepasibaigus šiam perkėlimo terminui priimto reguliavimo institucijos sprendimo, kaip yra šioje byloje, kai skundas tą dieną dar neišnagrinėtas.
2. 2005 m. rugsėjo 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (EB) Nr. 1775/2005 dėl teisės naudotis gamtinių dujų perdavimo tinklais sąlygų 5 straipsnis, siejamas su šio reglamento priedu, ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis turi būti aiškinami taip, kad pagal juos draudžiamos nacionalinės nuostatos, reglamentuojančios teisę

kreiptis į kompetentingą teismą dėl reguliavimo institucijos aktų teisėtumo kontrolės, pagal kurias tokiomis aplinkybėmis kaip pagrindinės bylos toks ūkio subjektas kaip *E.ON Földgáz Trade Zrt* neturi teisės apskusti šios institucijos sprendimo dėl Dujų sistemos kodekso.

Parašai.